

Matluba singlisining xatini ertalab olgan bo'lsa ham, o'qib chiqib stolining tortmasiga tashlab qo'ya qoldi. Chunki uning iltimosini ado etolmasligini tushungan edi. Keyin kun bo'yi sanatoriy vrachining zimmasidagi ming xil mayda-cho'yda ishlar bilan bo'lib, singlisining xati yodidan ham ko'tarildi. Kechqurun nimanidir qidirib stolning tortmasini ochdi-yu, ko'zi xatga tushib, ko'ngli yana bir xil bo'lib ketdi.

Singlisi sanatoriyning shofyoridan berib yuborgan xatida shunday degan edi:

"Opajon!

Institutga eng kami o'n to'rt ball bilan qabul qilishar ekan. Men o'n ikki ball oldim. Biroq odamlar: har nechuk qishloqdan kelgansan-ku, shoshmay tur, deyishyapti. Kecha qabul komissiyasining mas'ul sekretari Samig'jon Matqobilov degan kishining oldiga kiruvdim. U kishi sizni yaxshi tanir ekan, salom aytdi, keyin ketmay tur, bir iloji topilib qolar, dedi.

Opajon! Indinga mandat komissiyasi bo'ladi. Shungacha bir kelib, o'sha yigitga uchrashib ketsangiz qandoq bo'lar ekan?

Sanatoriyning mashinasida ikki soatda kelasiz-ku! Jon opajon! Shundoq qiling. Chunki bu yigit sizni juda... juda... hurmat qilar ekan..."

Mastura "juda, juda hurmat qilar ekan", degan so'zlarning tagiga chizib qo'ygan edi.

Ertalab bu so'zlar faqat g'ashini keltirgan edi, hozir ham yuragini jiz ettirolmadi, lekin Masturaning "Opajon!" deb boshlagan xatini qayta o'qirgan, nigohi oldiga uning ozg'in ma'sum chehrasi va mo'lti-rab turgan ko'zlari keldi...

Matluba yuragi "shig'" etib, ochiq derazaning oldiga bordi.

Kun botgan, ikki tog' oraliq'idagi chuqur daraga soya tushgan, lekin o'ng qo'ldagi osmon o'pgan cho'qqilar olmosday charaqlab turardi. Cho'qqi etagidagi sanatoriy bog'idan jaz va saksofon ovozlari kelar, pastdan shopillab oqqan soy bo'yidagi yong'oqzor orasidan goh shirakayf xirgoyi, goh zo'r qahqaha eshitilardi.

Kecha kechqurun soy bo'yiga bir guruh "yovvoyi" dam oluvchilar kelgan. Ular orasida bir mahallar Matluba ishlagan shahar poliklinikasining bosh vrachi Asqar Aminovich ham bor edi. Asqar Aminovich Matlubani ko'rib: "Ie, sho'ttamisiz hali? To'y bo'ldimi? Chaqirmadingiz-a?" deb hazillashdi. Uning bu hazili Matlubaning qalbidagi eski yarani tirnab, kechasi bilan to'lg'anib chiqdi.

Samig'jon ham o'shanda dadasi bilan birga "yovvoyi"larga qo'shilib kelgan edi. Ular soy bo'yiga chodir tikib, bir-ikki hafta turishgan edi. O' mahalda bu sanatoriy hali qurilmagan, Matluba esa endigina sakkizinchini bitirgan, kiyikday hurkak bir qizcha edi. Katta shahardan kelishgan bu odamlar juda g'alati tuyular, dam hurkak qishloq qizlarini suratga olib, dam "Tarzan" bo'lib daraxt shoxlarida uchib yuradigan xushsurat "poson" yigitcha esa bir yuragini jizillatar, bir cho'chitar edi. Samig'jon ham boshqa qishloq qizlari orasidan yolg'iz Matlubani xushlasa kerak, uni ko'proq suratga olishga tirishardi. Ba'zan u Matlubaning qalbidagi ajib hislar uyg'otguvchi olis shaharlarning, allaqanday sirli qal'alarning suratlarini hadya qilar, ba'zan go'yo Matluba mevaga zorday, etak-etak yong'oq qoqib hadya qilar, qiz uyalib qochganda esa, quvib borib, sochidan tortqilab o'ynashar edi...

Lekin qiziq: Matluba har safar Samig'jonni o'y'larkan, negadir ko'nglini yorug' nurga to'ldirgan bu yoz oqshomlari emas, hammadan burun yomg'ir chelaklab quyib turgan iliq bahor kuni esiga tushardi.

Unda Matluba sakkiz yillik maktabni bitirib, medtexnikumning birinchi kursida o'qir edi.

O'sha kuni ust-boshi yomg'irdan shalabbo bo'lsa ham o'zi yosh boladay quvnaib kulgan Matluba avtobus to'xtaydigan joyga chopib borarkan, uni yangi "Moskvich" quvib o'tib, besh-olti qadam narida to'xtadi, so'ng mashinaning eshigi ochilib yosh bir yigitchaning boshi ko'rindi:

- Choping, Matlubaxon!

Matluba darrov tanidi: "Samig'jon!.." Tanidi-yu, shoshganidan mashinaning yonidan o'tib qochmoqchi bo'ldi.

Lekin Samig'jon "gaz" berib uni quvib o'tdi va yana mashinasini yo'liga ko'ndalang qildi.

- Ie, meni tanimadingizmi, Matlubaxon? Men o'sha... "Tarzan" bo'laman... Esingizdami?

Matluba beixtiyor iljaydi.

- Ha, esimda...

- Bo'lmasa nega qochyapsiz? Shaharga kelib, haliyam shaharli bo'lolmadingizmi? Qani chiqing. Men bo'ri emasman-ku yeb qo'yadi deb qo'rsangiz! - dedi Samig'jon kulib: - O'zingiz ayta qoling, Matlubaxon, sizday qiz yomg'irda pishib tursa-yu, men mashinada o'tib ketsam qandoq bo'ladi, a?

Matluba nima deyishini bilmay:

- Mashina o'zingiznikimi? - deb so'radi, so'radi-yu, labini tishladi: shuniyam so'raydimi?

- Mashina pochchamlarniki, lekin o'zimmiki hisob. Nega desangiz pochchamlar haydashni bilmaydilar! - dedi Samig'jon va Matlubaga qarab ko'zini qisdi:

- Xohlasangiz har kuni kataysa qildiraman!

- Rahmat! - Matluba achchig'langan bo'lib, yuzini chetga burdi; lekin bu hazilkash, xushchaqchak yigitdan achchig'lanolmasligini, hatto qovog'ini solishga ham qurbi yetmasligini sezib, beixtiyor jilmaydi.

- Shunaqa bo'lsin! - dedi Samig'jon. - Sal qovog'ingizni ochib o'tiring. Odanning kapalagini uchirib yubordingiz-ku, Matlubaxon!

Samig'jon Matlubani yotoqxonalariga olib borib qo'yguncha bir lahza tinmay hazillashib, uni kuldirib bordi, xayrlasharkan:

- Ertaga Temiryo'lchilar parkida texnikumlararo voleybol musobaqasi bo'ladi, - dedi. - Bizning komanda soat beshda o'ynaydi.

Kelasiz, a, Matluba?

Matluba:

- Bilmadim endi... - deb bahona qidira boshlagan edi. Samig'jon, qo'lini og'ritib siqdi:

- Yo'q demang, Matlub! Kutaman. Bormasangiz xafa bo'laman!

Matluba sport bilan ko'p qiziqmas edi, musobaqaga yig'ilgan olomonna ko'rib hayratda qoldi: odamning ko'pligidan keng maydonga tanga tashlasa yerga tushmas edi.

Havorang mayka kiygan Samig'jon uzun, baquvvat oyokdariga go'yo prujina o'rnatilganday, dik-dik sakrab kelib, Matlubani qo'ltiqlab oldi va voleybol maydonchasining chetida turgan bir to'p qizlarning yoniga boshlab bordi. Qizlarning shivirlashib qolganlarini ko'rgan Matluba darrov sezdi: rashk qilishyapti!

Qizlarning rashk qilishi bejiz emas: xushqad, kelishgan Samig'jon o'yinda ham ustasi farang edi. Har safar Samig'jon osmonga sakrab to'pni qarshi tomonga qarata urganida park xushnud qiyqiriqlardan larzaga kelar, qizlar esa, ko'zlari chaqnaib: "Qoyil, Samig'jon, qoyil!" deb qiyqirishar edi. Matlubaning o'zi ham shunchalik qizishib ketdiki, o'yinning oxirida g'alaba va tabriklardan og'zi qulog'iga yetgan Samig'jon qizlarning qurshovidan zo'rg'a chiqib Matlubaning oldiga kelganda o'pich berganini o'zi ham

bilmay qoldi!..

Keyin... keyin Samig'jon xizmatga ketdi. Matluba uni ikki yil kutdi. Qishloq yigitlarining xatlari va yuborgan sovg'ichlarini, kursdoshlarining ishq-muhabbati, hammasini rad etib kutdi. Bu o'rtada texnikumni ham bitirib, poliklinikaga ishga kirdi...

- Opajon...

Matluba bir sapchib "yalt" etib burilib qaradi. Ostonada... Mastura turardi. Ust-boshi chang-chung, boshidagi nafis havorang durrasi bir tomonga og'ib ketgan, ko'zlari horg'in.

- Yiqilib qoldingmi? Mastura yerga qaradi.

- Yo'q... Sizni tushgacha kutdim - bormadingiz. Keyin taksi olib keldim. Ertaga mandat komissiyasining majlisi...

- Bekor qipsan kelib, - dedi Matluba. - Men bari bir borolmayman.

Mastura ko'zlarini mo'ltillab opasiga tikildi.

- Nega?

- Chunki... men texnikumga ham, institutga ham birovga yolvorib kirgan emasman!

Matluba opasiga bildirmay "qilt" yutindi.

- Axir u kishi... Sizni juda-juda... Matluba toqatsizlanib, boshini chayqadi.

- Bilaman. Biroq, bormayman. Yur, damingni ol. Endi nima bo'lsa ham... toleingdagini ko'rsan! - dedi u, so'ng singlisi yig'lab yuborishga tayyor ekanini ko'rib, yana ko'ngli erib:

- Meni kechir, Mastur, - dedi yolvorib. - Men sen aytgan... yigitning oldiga borolmayman, jonim. Sababini keyin... bir kun aytib beraman. Yur, damingni ol...

Mastura indamadi, faqat pastki labini qattiq tishlab oldi. Opa-singil ambulatoriyadan chiqib, darvozaga yaqinlashib qolganlarida bog'dan Asqar Aminovichning shirakayf ovozi eshitildi:

- Matlubaxon! Shoshmang, mana buni olib keting!.. Asqar Aminovich, egnida pijama, qo'lida dasturxonaga o'ralgan tovoq, olchazordan chiqib keldi.

- Umringizda bunaqa osh yemagansiz. O'zim damladim... - Asqar Aminovich to'xtab bir Matlubaga, bir Masturaga qaradi.

- Bu qiz...

- Bu qiz mening singlim, - dedi Matluba. - O'xshaymizmi?

- O'xshash ham gapmi? Xuddi hozirgina tuxumdan chiqqan jo'jalarday! - deb kuldi Asqar Aminovich. - Sizni birinchi marta ko'rganim esimga tushdi. Texnikumni bitirgan chog'ingiz... esingizdami?

- Esimda, - dedi Matluba, negadir qizarib.

- Singlim ham institutga kirmoqchi edi... bali yetmabdi...

- Qaysi institut? - dedi Asqar Aminovich. Mastura qizarib:

- FizkulKjtura instituti, - dedi istar-istamas. Asqar Aminovich Matlubaga yuzlandi:

- Ilgariroq aytmabsiz-da, Matlubaxon. Oshna-og'aynilar topilar edi. Attang!

Asqar Aminovich gapini tugatmagan ham edi, Mastura to'satdan ko'zlari yonib:

- Opamlar o'zlari shunaqa! Boshqaga qayishsa qayishadilarki, o'z jigariga rahm-shafqat qilmaydilar! - dedi-yu, tekis yo'lda qoqinib darvoza tomonga chopib ketdi.

Matluba rangi o'chib, uning ketidan tikilib qoldi. Asqar Aminovich o'ng'aysizlanib tomoq qirdi.

- Attang, oldinoq bilganimda...

- Mayli, - dedi Matluba. - O'z yo'lini o'zi topgani yaxshi.

Asqar Aminovich kuldi.

- Ammo-lekin Xuddi o'zingiz! Xulq-atvori ham sizga o'xshar ekan. O'sha... texnikumda aytgan gaplaringiz esimga tushib ketdi...

Esingizdami?..

Matluba "ha" deb bosh irg'adi-da, Asqar Aminovich oilan sovuqqina xayrlashdi. U uylariga borgisi kelmay, daraga, shovillab oqayotgan soyga burildi. Asqar Aminovichning gaplari ko'nglining eng chuqurida yotgan esdaliklarini yana qo'zg'ab, xayolini ag'dar-to'ntar qilib yuborgan edi.

* * *

Oxirgi davlat imtihonini "besh"ga topshirib chiqqan Matluba dugonalarining tabrik va o'pichlariga hali to'ygancha ham yo'q edi, yo'lakda sekretarKj qizning ovozi yangradi:

- Matlubaxon, komissiyaga kirarmishsiz! Matluba qurshab olgan qiz-yigitlarning davrasini zo'rg'a yorib o'tib, hozirgina chiqqan auditoriyaga kirdi.

- Keling, yaqinroq keling, qizim! - komissiya raisi, yumalokdan kelgan ximiya domlasi uni ochiq chehra bilan qarshi oldi, so'ng yonida o'tirgan to'ladan kelgan xushurat odamga yuzlandi:

- Hali aytgan qizimiz Matlubaxon Ibrohimova shu kishi bo'ladilar...

To'ladan kelgan xushurat odam oq oralab qolgan qalin sochlarini silab, Matlubaga sinovchan tikilib o'tirardi. Boya Matluba imtihon topshirganida bu odam yo'q edi, shuning uchunmi, boshqami, Matluba iymonib ko'z qirini tashlar ekan, oq sochli odam ximiya domlasiga "ma'qul" degan ma'noda bosh irg'aganini ko'rib qoldi.

- Sizni hurmatli dotsentimiz Asqar Aminovich chaqirdilar, Matlubaxon, - dedi domla.

Asqar Aminovich uning gapini ta'kidlab bosh irg'adi.

- Bizning poliklinikamizga sizga o'xshagan... yosh, qo'l-oyog'i chaqqongina hamshira qizcha kerak edi, borasizmi, Matlubaxon? Matluba yelkasini uchirdi.

- Taqsimotda meni Surxondaryoga yozishgan.

- Sizga Toshkent yaxshimi yo Surxondaryo dashtlarimi? - dedi Asqar Aminovich kulimsirab.

- Men shunchaki... O'shanda oyimlar betob desam ham qoldirishmovdi...

- Unda qoldirishmagan bo'lsa, endi qoldirishadi. U yog'ini bizga qo'yib berasiz. Kelishdikmi?

- Menga bari bir, - dedi Matluba va bu gapi Asqar Aminovichga yoqmaganini payqab qoldi. Dotsentning keng peshanasi tirishib, katta qo'y ko'zlari qisildi.

- Xo'p, yaxshi, - dedi u. - Ertaga ministrlikning kadrlar bo'limiga boring. Men aytib qo'yaman.

Shunday qilib, Matluba Asqar Aminovichning rahbarligida hamshira bo'lib ishlay boshladi. Poliklinikada undan boshqa yana o'n

chog'lik hamshiralar ishlar, shunday bo'lsa ham odam yetishmas edi. Matluba ukol qilar, jarohatlarni bog'lar, dori-darmon berar, yuz xil asbob-uskunalarni ishga solib, bemorlarni davolar, xullas, ertalabdan kechgacha nafas olishga ham vaqt topolmas edi. U bosh vrachni deyarli ko'rmas, goho-goho yo'lakda duch kelib qolsa, Asqar Aminovich muloyim kulimsirab:

- Ha, qora qiz, ishlar qalay? - deb so'rab qo'yardi. Bosh vrachning qo'ygan laqabi tezda butun poliklinikaga tarqab, boshqalar ham Matlubani "qora qiz" deb chaqiradigan bo'lishdi. Lekin bu laqab Matlubani uncha ranjitmas, chunki qorachadan kelgan bo'lsa ham yulduzi issiq ekanini yaxshi bilar, buni yosh vrachlarning muomalasidan ham sezar edi.

Matluba boshida nafis qizil durra, egnida nozik qomatiga yarashib tushgan va qoracha chehrasini allaqanday ochib yuborgan oppoq xalat, ikki o'rim mayin sochi belida, tor yo'lakdan dik-dik yurib o'tganida suqlanib qaramagan odam bo'lmas, hatto davolanishga kelgan keksa bemorlar ham Matluba ukol qilayotganida: "qo'lingiz yengil ekan, dard ko'rmang, qizim!", deb duo qilishar, yoshlar esa tirjayishib, yo'lini poylashar edi.

Bir kuni uni Asqar Aminovich chaqirib qoldi.

Matluba kirganda Asqar Aminovich, oldida bir likopcha novvot, do'ng peshanasida marjon-marjon ter, famil choy ichib o'tirardi. U Matluba bilan o'rnidan turib, qo'l berib ko'rishdi, stolning oldiga chuqur kresloga o'tqazib, bejirim xitoy piyolasida choy uzatdi.

- Ishlar qalay, qizim, hech kim xafa qilayotgani yo'qmi?

Matluba uning sinovchan ko'zlaridan ko'zini uzib yerga qaradi.

- Yo'q, rahmat...

- Shikoyat yo'q deng? Yaxshi-yaxshi... - Asqar Aminovich do'ng peshanasini silab ancha o'tirdi, bir-ikki marta tomoq qirib oddi, keyin yasama xushnud kulib:

- Sizdan bitta iltimosim bor, Matlubaxon, - dedi. - Lekin ko'nglingizga hech narsa kelmasin... xo'pmi?

Matluba charakdab turgan qop-qora ko'zlarini yerdan uzib, bosh vrachga qaradi. Asqar Aminovich qoshlari chimirilib, yana tomoq qirdi.

- Mening bir jiyanim bor. O'zi juda yaxshi, kamtar, kulKjturniy yigit, Matlubaxon. Lekin haligidaqa... sal tortinchoqroq. Iltimosim shuki, ikkaloving bir uchrashib tanishsalarig...

Matluba Asqar Aminovichday salobatli odam shu gapni qo'zg'aganidan uyalib, yana ko'zini olib qochdi.

- Jiyanim sizni qaerdadir ko'rgan ekan. U sizni haligidaqa... qanday tushuntirsam bo'ladi, yoqtirib qopti... Uylaringizga sovchi yubormoqchi ekan, urishib berdim. Hozirgi yoshlar avval tanishadilar-bilishadilar, ya'ni madaniy yo'l tutish kerak, dedim...

"Madaniy yo'l!.. Oyimlar kasal deb, yig'lab borganimda qoldirishmagan odamlar, sizning bir og'iz gapingiz bilan Surxondaryodan olib qolishdi. Bundan chiqdi, gap tagida gap bor ekan-da!.."

Matlubaning o'ylari quyunday charxpalak bo'lib ketdi. Bu quyun orasidan Samig'jonning vokzalda xayrlashayotganlaridagi xafaqon chehrasi, g'amgin qo'y ko'zlari namoyon bo'ldi.

- Yana ta'kidlayman, ko'nglingizga hech narsa kelmasin, Matlubaxon, - dedi Asqar Aminovich. - Albatta, hozirgi yoshlarga, ya'ni sizga, mening bu gaplarim g'alati tuyulishi mumkin. Lekin men aminmanki, tanishsalarigiz... til topishib ketasizlar. Jiyanim ham haligidaqa... ja zamonaviy, kulKjturniy yigit, Matlubaxon!..

"Zamonaviy yigit!.." Matlubaning ko'z oldiga yana Samig'jon keldi. Lekin bu safar uning xafaqon chehrasi tez xiralashib, esiga so'nggi xati tushdi:

"Belorus qizlari ja durkun bo'lar ekan, o'zlariram ja qurib ketmagurlar..."

- Mening "Volgam" ixtiyorlaringda. Bir o'ynab kelinglar... xo'pmi, Matlubaxon?

Matluba to'satdan yuragi uvishib, boshini pastroq egdi.

- Nusratjon! - dedi Asqar Aminovich. Matluba eshik ochilganini sezsa ham qaramoqchi emas edi, ixtiyoridan zo'r bir kuch ohista boqishga majbur etdi.

Ostonada haqiqatan zamonaviy kiyingan, qop-qora sochlari silliq, uzunchoq bug'doyrang yuzi qip-qizil bo'lib ketgan bir yigit o'ng'aysizlikdan ko'zlari suzilib, ishshayib turardi. Yigit novchagina, lekin yag'rindor bo'lgani uchunmi, baqaloqroq ko'rinar edi.

- Qani, yoshlar, tanishib qo'yinglar... "Volga" mni olib, bir kataysa qilib kelinglar!

Asqar Aminovich shunday dedi-da, go'yo Matluba e'tiroz bildirishidan qo'rqqanday, shosha-pisha xonadan chiqdi. Nusratjon qoshlari chimirilib, allaqanday sodda yuzidagi jim-jim tomchilarni dastro'molchasi bilan artib, Matlubaning ro'parasidagi kresloga cho'kdi.

- Man Sizni... ko'rganman, juda ko'p ko'rganman, Matlubaxon...

- Shunaqami? - dedi Matluba. To'satdan uning dilida bolalarga xos bir sho'xlik uyg'onib, kulgisini arang bosdi.

- Biz do'stlar bilan chollar choyxonasida osh qilishib... gurunglashib o'tirganimizda o'tib qolardingiz. Hamma sizning yo'lingizga tikilardi...

- Hammami yo sizmi?

Nusratjon "qovun tushir"ganini payqab, duduqlandi.

- Men... Meni-ku, o'zingiz ko'rib turibsiz...

- Ha, ko'rib turibman... - Matluba ko'nglidagi sho'x tuyg'uni yana ichiga yutib:

- O'tiraveramizmi sho'tta? - deb so'radi.

- Yuring bo'lmasa aylanamiz, "Volga"ni tashlab ketdilaru tog'amlar...

- Tog'angizning "Volga"si bo'lmasa, o'n birinchi tramvay ham bor, - deb kuldi Matluba.

- Keling, bir kataysa qilaylik, - dedi Nusratjon ko'chaga chiqqanlaridan so'ng. - Noumid shayton, biz ham "Volga"lik bo'lib qolarmiz...

Matlubaga Nusratjon bu gapni bo'lakcha ma'noda gapirganday tuyuldi, mashinaga chiqarkan, jo'rttaga:

- Qachon olasiz "Volga"ni? - deb so'radi. Nusrat ham bo'sh kelmay:

- Lotereya olib qo'yibman. Bittasi bo'lmasa bittasiga chiqib qolar, - deb kuldi.

Matluba ham beixtiyor kulimsiradi. U o'zidan hayron edi: boya Asqar Aminovich jiyaniidan gap ochganida shsasi qotgan bo'lsa, endi Nusratjonning gap-so'zlari yoqib, yuragining allaqaeri jazillay boshlagan edi. Nusratjon unga necha bor ishq-muhabbat izhor etgan qishloq yigitlarini eslatardi. Matluba bu yigitlarning sevgisini rad etsa ham, ularni qattiq ranjitayotganini sezib, ich-ichidan zil ketardi.

Qizning indamay qolishini boshqacha tushungan Nusratjon:

- Gap pulda emas, pul topiladi, - dedi. - Mashina topilmaydi, Matlubaxon. Ayniqsa yangisini topish qiyin.

- Pulingiz shuncha ko'pmi?
- Har qalay, bir mashinaga topiladi.

Matluba:

"Pulingiz mashinaga ketsa qalinni qanday to'laysiz?" deb hazillashmoqchi bo'ldi-yu, quyishqondan chiqib ketishdan iymajib:

- Olganga yarasha yangisini oling-da! - deb kuldi.
- Iloyim, aytganingiz kelsin! - dedi Nusrat. - Xo'sh, nima qilamiz, dalaga chiqamizmi yo kafe-mafega kiramizmi, Matlubaxon?
- Yo'q, birorta park-markka kira qolaylik. Yaxshisi, Skverga tusha qolaylik.

Skverda odam gavjum edi. Iliq musaffo havoni jiyda va akatsiya gulining xushbo'y hidi tutgan, xiyobondagi qiz-yigitlarning qo'llarida ham dasta-dasta gul, shuning uchunmi, yo yoshlarning sho'x kulgilaridanmi, hammayoq allaqanday ochilib, yashnab ketgan edi.

Nusratjon ham gul olmoqchi bo'lib, gulchilarning oldida to'xtagan edi, Matluba "rahmat, kerak emas", deb qo'lidan tortdi. Matluba duch kelgan birinchi bo'sh skameykaga o'zini tashlab, atrofga tikilarkan, Samig'jon xizmatga jo'nashidan bir kun oldin xuddi shu yerga kelganlari esiga tushdi...

Ular Skverga kechqurun kun botmasdan oldin kelishgan, lekin gaplari tugamay, yuraklarni limmo-lim to'ldirgan his-tuyg'ulardan entikib, qaynoq bo'salar og'ushida tong otganini ham payqamay qolishgan edi.

Bu esdaliklar toshqinday yopirilib keldi-yu, Matluba o'zidan ijirg'anib, Nusratjonga yuzlandi:

- Menga aytadigan gapingiz bor edi shekilli? Ayting...
- Uning dabdurustdan bunday deyishini kutmagan Nusratjon shoshib qoldi.
- Endi... O'zingizdan qolar gap yo'q. Bor gapni tog'amlar aytgandir.

Matluba kulgisini yashirish uchun yerga qaradi.

- Xayriyat tog'angiz bor ekan. U kishi bo'lmasa nima qilardingiz?
- Yo'q-yo'q, gap unda emas! Shunchaki... O'zingiz bilib turibsiz-ku, demoqchi edim... Qisqasi, birga turmush qursak deyman! - dedi Nusratjon va quloqlarigacha lovillab, xuddi tog'asirikiga o'xshagan do'ng peshonasi yaltillab ketdi. Buni ko'rgan Matluba gapni cho'zmasligi kerakligini, gap qancha cho'zilsa bu sodda yigit shuncha qattiq ranjishini tushundi.
- Meni kechirasiz, Nusratjon aka, - dedi u muloyimlik bilan, - men hali turmushga chiqmoqchi emasman. O'qimoqchiman.
- Mayli, o'qisangiz bosh ustiga...

- Yo'q-yo'q, gapni cho'zmaylik. Foydasi yo'q. Meni kechirasiz, Nusratjon aka.

Yigit allaqanday so'nib, nursizlanib qolgan ko'zlarini osmonga tikib:

- Mayli, nima ham deymiz, - dedi sekin. - Suymaganga suykanmaymiz, Matlubaxon...
- Xo'p, xayr bo'lmasa... - Matluba o'rnidan turdi. Nusratjon qo'zg'almadi. U osmondagi siyrak pushtirang bulutlarga tikilib o'tirar, oqarib ketgan yuzida, sal qisilgan qo'y ko'zlarida allaqanday sokin bir mung jilva qilardi. Matluba yuragi "shig'" etib, bir-ikki og'iz shirin gap aytgisi keldi, lekin yigitning ko'nglini battar og'ritishidan qo'rqib, ohista uzoqlashdi...

* * *

...Ertalab Matluba endi ishga borgan edi, Asqar Aminovich chaqirtirib qoldi. Matluba xuddi hozir sovuq suvga sho'ng'iydigan odamday, vujud-vujudi jimirlab ketdi. Lekin bosh vrach uni kulib qarshi oldi.

- O, yoshlar, yoshlar! - dedi u boshini chayqab. - Tuzukroq gaplashishni ham bilmaysizlar. Arzimagan narsaga arazlashib qolasizlar! Qani, o'tiring-chi, Matlubaxon? Xo'sh, kecha nima bo'ldi o'zi?

Matluba divanning chetiga omonatgina o'tirdi, hozir boshlanadigan savol-javoblardan o'ng'aysizlanib, ro'parasida o'tirgan bu salobatli va xushmuomala odamni ranjitishini bilib g'ujanak bo'lib oldi.

- Mabodo... qo'pollik qilmadimi u tentak?
- Yo'q, yo'q...
- Yo' jiyanim yoqmadimi sizga?

Matluba uyalganidan sovqotayotganday titrab:

- Kechirasiz, Asqar Aminovich, men... hali turmush qurmoqchi emasman! - dedi.
- Hmm... - Bosh vrach barmoqlari bilan stolni chertib jim qoldi, so'ng o'rnidan turib, kabinetini bir aylanib chiqdi. Matluba unga qaramasa ham, bosh vrachning yuzidagi muloyim tabassum so'nganini, qoshlari chimirilib, qovog'i solinganini sezib o'tirardi. Nihoyat Asqar Aminovich to'xtab:

- Turmushga chiqishni xohlamasangiz... bir nima deyishim qiyin, - dedi xo'rsinib. - Lekin nazarimda, siz xato qilyapsiz, Matlubaxon. Biz keksalar ko'pni ko'rganmiz. Ishq-muhabbat degan balandparvoz gaplarga uchib, gulday qizlar bebaxt bo'lganini bilamiz. Shuning uchun... men sizni o'z qizimday ko'rib, shu ishga aralashgan edim. Chunki jiyanim, qo'rsroq bo'lsa qo'rsroqdir, biroq... ko'nglida kiri yo'q, pok yigit, Matlubaxon. Haliyam bo'lsa o'ylab ko'ring!

Matluba boshini ko'tarmasdan:

- Mayli, - dedi ohista. - Men o'ylab bo'ldim, Asqar Aminovich.
- Shunaqami? Xo'p, nima ham deymiz? Ammo-lekin kechirasiz, Matlubaxon, men sizni bunchalik yengiltak deb o'ylamovdim. Umuman men sizdan buni kutmagan edim! Ha, kutmagan edim!

Matluba yalt etib qaradi. Bosh vrachning: "Men sizdan buni kutmagan edim" degan so'zlari unga: "Men sizni Surxondaryodan olib qolganimda iltimosimni yerda qoldiradi deb o'ylamagan edim", degan ma'noda eshitildi-da, bu gap juda qatgiq tegdi.

- Qilgan g'amxo'rliğingiz uchun... rahmat. Biroq men ham sizdan buni kutmagan edim.
- Nimani kutmagan edingiz? - dedi Asqar Aminovich yurishdan to'xtab.
- Agar Surxondaryodan olib qolishdan maqsadingiz, jiyaningiz... Meni jiyaningizga olib berish bo'lsa... rahmat! Haliyam ketishim mumkin.

Asqar Aminovich, iyagi g'alati qaltirab, ko'zlari qisildi.

- Agar men shuncha yaxshilik qilib eshitgan gapim shu bo'lsa... Sizga ham rahmat. Lekin Toshkentda qolganingiz uchun pushaymon qilayotgan bo'lsangiz, marhamat, haliyam yo'lingizdan qolmang!
- Mayli, ketaman! - dedi Matluba.

- Juda soz. Oq yo'l. Ertaga ministrlikka boring. Kadrlar bo'limiga telefon qilib qo'yaman. Xayr. Muvaffaqiyat tilayman.

- Rahmat! - Matluba boshini mag'rur ko'tarib xonadan chiqdi, lekin laboratoriyaga kirdi-yu, o'zini divanga tashlab yig'lab yubordi.

Bir zumda hamshira qizlar yig'ilishdi, bir-biriga gap berishmay surishtira ketishdi, biroq Matluba lom-mim demadi, xalatini yechib, o'z kiyimlarini kiydi-da, poliklinikadan chiqdi.

* * *

...Ministrlikning kadrlar bo'limida odam ko'p edi. Matluba navbat olib, tashqariga chiqdi. U chorburchak gulzorning chetidagi skameykaga o'tirib, ko'chadan g'izillab o'tayotgan mashinalarga, tramvay va trolleybuslarga pashshaday yopishib olgan bolalarga tikildi.

Matlubaning ko'ngli xufton, ko'chada uzoq o'tirdi. Har safar Asqar Aminovichning muomalasi esiga tushsa, ko'ziga milt-milt yosh kelardi. Kecha bu gaplarni pisand qilmagan bo'lsa ham, kechasi juda alam qildi. Yo'q, gap uning Surxondaryoga ketishida emas. U olis joylarga borib ishlashdan qo'rqmaydi. Lekin Asqar Aminovich... U bunday qilishga nima haqi bor? Jiyanimga erga tegmading deb haqorat qilishga, ishdan haydashga kim huquq berdi unga?..

Matluba buni har o'ylaganida bir to'lg'anib, tong otguncha xayolida Asqar Aminovich bilan olishib chiqdi.

U bir o'yi ministrga kirib bo'lgan voqeani aytib bergisi ham keldi, lekin bu fikridan darhol qaytdi, chunki ministr uni Surxondaryoga borishdan qo'rqyapti, deb o'ylashi mumkin!

Matluba navbati o'tib ketishidan qo'rqib o'rnidan turgan edi, gulzorning ro'parasiga tanish qora "Volga" kelib to'xtadi-da, undan Asqar Aminovich tushdi.

Matluba ko'rib-ko'rmaganlikka olib, teskari burildi. Asqar Aminovich qo'lida katta charm papka Matlubaning yonidan o'tib eshikkacha bordi, bordi-yu, xuddi bir narsa esidan chiqqanday to'xtab:

- Sen... bu yerda nima qilib yuribsan? - deb so'radi.

Matluba hayron bo'lib Asqar Aminovichning yuziga tikildi:

- Nima qilardim? Surxondaryoga ketmoqchi bo'lib keldim.

- Tentak! - dedi Asqar Aminovich, qovog'ini solib. - Bor, ishingga bor, hech qayoqqa ketmaysan!

- O'zingiz-ku, kecha...

- O'zingiz, o'zingiz! Bir og'iz gapirib bo'lmaydi senlarga! - dedi Asqar Aminovich, yuzini burishtirib. - Hayronman hozirgi yoshlarga. Buncha tegma-nozik bo'lmasalaring? Bor ishingga, kech qolasan!

Matluba e'tiroz bildirolmadi, tomog'iga bir narsa tiqilganday tuyulib, "qilt" yutindi-da, Asqar Aminovichning yonidan o'tib, tramvayga qarab chopib ketdi.

* * *

Iyunning oxirlarida Samig'jondan telegramma keldi: "Yo'lga chiqyapman. Reys 421. Kutib ol. Matqobulov".

Qasdiga olib, Samig'jon keladigan kuni poliklinikaning uch-to'rta xodimi bir haftaga Mirzacho'lga yordamga boradigan bo'lib qoldi. Ular orasida Matluba ham bor edi.

Matluba uzoq o'yladi. Asqar Aminovichning oldiga kirishga oyog'i tortmas, kirganda nima bahona ko'rsatishni tasavvur etolmas edi. Lekin o'ylay-o'ylay boshqa iloj topolmagach, oxiri kirishga majbur bo'ldi.

O'sha voqeadan keyin Matluba bosh vrach bilan gaplashgan emas, Asqar Aminovich ham u yer-bu yerda uchrashib qolganlarida sovuqqina bosh irg'ab qo'ya qolardi.

Matluba kirganida Asqar Aminovich xalatini yechib, qoziqqa ilmoqda edi. U Matlubaga qaramay:

- Xo'sh, xizmat? - deb so'radi.

Matluba dudug'lana-dudug'lana iltimosini tushuntira boshlagan edi, Asqar Aminovich xuddi u kutgan savolni berdi:

- Sabab borolmaysiz? Sizni Mirzacho'lga komandirovka qilayotgan bo'lsak, yosh deb, bola-chaqasi yo'q deb yuboryapmiz axir. -

Asqar Aminovich joyiga borib o'tirarkan, kinoyali jilmaydi. - Yo... biror muhim sababi bo'lsa - buni ayting.

- Sababi... - Matluba dovdirab qolgani uchun o'zidan g'ijini, sumkasidan telegrammani olib, stolga qo'ydi. - Sababi shu!

Asqar Aminovich telegrammani o'qirgan, peshana-sini ishqab:

- Matqobulov... Bu kim? - deb so'radi.

- Soldat... xizmatini bitirib kelyapti... - Matluba ko'zlarini qayoqqa yashirishini bilmay, terlab ketdi.

- Xo'p. Soldat bo'lsa, xizmatdan kelayotgan bo'lsa... iloj yo'q, - dedi Asqar Aminovich. - Muovininga ayting: o'rningizga boshqa birovni tayinlasin!

Matluba sevinganidan stulga qoqilib eshikka otilgan edi, Asqar Aminovich to'xtatdi:

- Yaxshi yigitmi? To'yga chaqirish esingizdan chiqmasin-a, qora qiz?

... Samolyot bir soatcha kechikib keldi. Boshida do'ppi, egnida atlas ko'ylak, qo'lida bir dasta gul, yuragini chulg'agan hayajondan bir joyda turolmay, aeroport oldidagi xiyobonlarda aylanib yurgan Matluba, gulzorning chetidagi skameykada o'tirgan bir guruh erkak-ayollar uni zimdan kuzatishayotganini, bir-birlariga qarab imo-ishoralar qilishayotganini payqab qoldi:

"Samig'jonning qarindosh-urug'lari!"

Ular orasida o'n sakkiz-o'n to'qqiz yashar ikkita qiz bor, ikkalovi ham juda kelishgan, chiroyli edi. Biri sochini qirqtirib sarg'ish rangga bo'yagan, ikkinchisi baland qilib turmaklab olgan. O'tgan-ketgan hammaning ko'zi shularda edi. Davrada xuddi Samig'jonga o'xshagan durkungina yosh juvon ham bor edi. Matluba gulzorning yonidan o'tayotib, yosh juvon chiroyli burnini jiyirib kulayotganini ko'rib qoldi, ko'rib qoldi-yu, qaddini rostlab olislab ketdi.

Matluba Samig'jonni darrov tanidi. Samolyotdan chiqqanlar orasida besh-olti soldat bo'lsa ham, uni ko'rgan zahotiyoyq tanib, yuragi o'ynab ketdi: o'sha!

Chap qo'lida shinelKj, o'ng qo'lida chamadon ko'tarib olgan Samig'jon trapdan chopqillab tushib, ildam yurib, temir panjaraga yaqinlasha boshladi.

Samig'jonning bo'y-basti yana ham cho'zilib, kuchga to'lib, baquvvat yigitga aylangan, uzunchoq qoramag'iz yuzida, ko'z qarashlari, hatto odimlashida ham allaqanday shiddatli bir narsa paydo bo'lgan edi.

Panjaradan chiqishi bilan uni qarindosh-urug'lari qurshab olishdi.

Chiroyli yosh juvon uning boshini egib ikki yuzidan cho'lp-cho'lp o'pdi, qizlar kulishib qo'l uzatishdi, qizlardan keyin shlyapa

kiygan sersavlat yo'g'on odamlar va xivchinday xushqomat yigitchalar navbatma-navbat quchoqlashib, o'pishishib uzoq

ko'rishishdi, nihoyat, hammasi katta olomon bo'lib, aeroport binosiga qarab yo'l olishdi. "Meni chaqirgani esida ham yo'q! Ahmoq bo'lib yugurib kelibman!.."

Xuddi shu payt, Samig'jon, go'yo Matlubaning ko'ngil faryodini eshitganday, atrofga alanglab qaradi va mung'ayib turgan qizni ko'rib, unga tomon intildi. Lekin yosh juvon uni to'xtatib, qulog'iga bir nima deb shivirladi. Samig'jon "xo'p" deb bosh irg'adi-da, Matlubaga qarab yugurdi. Matluba ham ko'ngli birdan ravshan tortib unga tomon intildi. Samig'jon qadoqday og'ir katta qo'li bilan uning mayin kaftini og'ritib siqarkan:

- Yaxshimisan, Matlub? - dedi kulimsirab. - Bitta o'psam bo'ladimi?

Matluba qo'lini tortib olib, orqaga tisarildi.

- Haliyam o'shanaqamisan? - dedi Samig'jon.

- Qanaqaman?

- Qishloqi!

- Boring. Qarindosh-urug'laringiz bezovta bo'lishyapti! - dedi Matluba.

Samig'jon yana uning qo'lidan ushladi:

- Yur, biznikiga!

- Yo'q, yo'q! - Matluba cho'chib orqaga tisarildi.

- Kimdan uyalasan? Ja g'alati odatlaring bor-da! - dedi Samig'jon, peshanasi tirishib. - Xo'p, bo'lmasa... Ertaga uchrashsak...

Qaerda uchrashamiz? Ha, Temiryo'lchilar parkida! Temiryo'lchilar parki. Esingdami? Voleybol o'ynagan joy. Soat beshda.

Esingdan chiqmaydimi? - Samig'jon ko'zini qisib kuldi-da, kutib turgan qarindoshlariga qarab chopib ketdi. U chopib borib qizlarni qo'ltiqlab oldi. Buni ko'rib turgan Matluba, birdan o'pkasi to'lib. "Bormayman! - dedi o'zicha. - Agar o'lib qolsam ham bormayman!"

Samig'jon go'yo uni darrov esidan chiqarganday qizlarni qo'ltiqlab, aeroportga kirib ketishi, qarindosh-urug'larining uni mensimay kinoyali boqishlari Matlubani shunday o'ksitdiki, dakki yegan sodda qishloq qizlariday ko'z yoshini tiyolmay piq-piq yig'lab yubordi, so'ng qizargan ko'zlari bilan avtobusga chiqishga iymonib kamqatnov trotuardan piyoda ketdi...

Kun botgan, lekin daraxtlarning uchlari, ko'p qavatli baland imoratlarning peshtoqlari charaqlab ko'zni olar, oftobda erib, kigizday mayinlashib qolgan asfalKjtdan qo'lansa hid ko'tarilardi.

Matluba ko'ziga hech narsa ko'rinmay, tufllisining poshnasi bilan yumshoq asfalKjtga "mix qoqib" borarkan, shu mahalgacha

Samig'jonning qarindosh-urug'lari bilan qiziqmaganini esladi. Qarindosh-urug'lari u yoqda tursin, endi o'ylab qarasa, Samig'jonning o'zini ham yaxshi bilmas ekan. Yaxshi biladigan o'rtalarida nima ham bo'ldi? Qishloqda tanishishdi, keyin bir-ikki marta u yer-bu yerda uchrashishdi, xizmatga jo'nayotganida o'pishib xayrlashishdi, nihoyat, xat yozishib turishdi. Shu!

Bunaqa tanishlar hozirgi yoshlar orasida ozmuncha bo'ladimi? Uch yildan beri kelgan hamma sovchilarni qaytarganida,

tanishmoqchi bo'lgan hamma yigitlarga rad javobi berganida... nimaga umid qilgan edi?

Yo'q, u ertaga uchrashuvga bormaydi. Samig'jon uni sevmas ekan, u ham Samig'jonga suykanmaydi!.. Mayli, qarindoshlari unga tanlaganlarini olib berishsin! Samig'jon uni "qishloqi" dedi, Matluba qishloqi bo'lsa, haligi qizlardan bittasini ola qolsin!

Matluba uchrashuvga bormaslikka astoydil qasd qilsa ham, ertasiga soat beshga yaqinlashgan sayin yuragi o'ynab, bir joyda turolmay qoldi. Qizning ixtiyoriga bo'ysunmagan bir kuch uni parkka sudrab, joyida o'tirishga qo'ymas edi. U o'zi bilan o'zi olishib, shunday charchadiki, soat beshga zang urganda holsizlanib divanga yiqildi. Shu payt uni telefonga chaqirib qolishdi.

- Matluba, senmisan? Xayriyat ketmagan ekansan!

Matluba Samig'jonning gaplariga emas, telefonda baralla eshilib turgan chinqiroq muzikaga quloq solib, sukut saqlar edi.

- Gap shundaki, men borolmaydigan bo'lib qoldim. Eshityapsanmi, Matluba?

- Eshityapman, - dedi Matluba. - Juda yaxshi bo'пти. Men ham borolmas edim.

- Nega? - dedi Samig'jon kulib. - Mendan xafa bo'lyapsanmi? Bilasan-ku axir: bunaqa paytda keldi-ketdi ko'p bo'ladi. Uydan zo'rg'a qutulib chiquvdim, opam bilan pochchamlar sudrab ketishdi. Bu yerda... yana o'tirish. Ziyofat!.. - Samig'jon shirakayf odamlarga xos xushnudlik bilan kuldi. - Ko'rib turibsan-ku, axir!

- Ha, ko'rib turibman. Mayli, opangizning qayinsingillari bilan bo'lavering... - Matluba bu gapni aytishga aytib qo'yib o'zidan g'ijindi: "Muncha bachkana bo'lmasam!"

- Ie, ha? - dedi Samig'jon. - Koshki opamlarning sendaqa ajoyib qayinsingillari bo'lsa? Mana, opam ham kulyaptilar, seni aytyaptilar, sodda qiz ekan deyaptilar!.. Eshityapsanmi, Matluba! Nega indamayapsan?

- Nima deyman?..

- Ertaga soat beshda. O'shatta. Eshityapsanmi - soat beshu nolKj-nolda. Kech qolmagin tag'in. Ko'zim to'rt bo'lib kutaman. Eshityapsanmi, Matluba?

Matluba dili ravshan tortib jilmaydi.

- Agar chindan ko'zingiz to'rt bo'lib kutsangiz!..

* * *

Matluba ishdan chiqib, atelKjega bordi. Uning bundan bir oy muqaddam zakaz qilgan, lekin kecha Samig'jonning kelishiga tayyor bo'lmagan ko'ylagi tayyor bo'lgan ekan. Ertalab u yangi ko'ylagi bilan yangi tufllisini kiyib, ikki o'rim sochini baland qilib turmaklab, poliklinikaga kirib kelganida, hamma hayratda qoldi. Hamshira qizlar esa:

- Voy, muncha ochilib ketibsan, Matluba!.. - degan xitoblar bilan qarshi olishdi.

Matluba bu xitoblar, yosh vrachlarning xushomadlari va kutayotgan uchrashuvdan boshi gangib, tushgacha qushday uchib yurdi.

Tushki ovqat mahalida xalatini yechib, bufetga kirayottan edi, kimdir muloyim ovozda: "mumkinmi, yaxshi qiz?" deb chaqirib qoldi. Matluba burilib qaradi-yu, yuragi allanechuk bo'lib ketdi.

Yo'lkada aeroportdagi chiroyli yosh juvon turardi! Juvon qop-qora ingichka qoshlarini chimirib, Matlubaga razm soldi, keyin: - Kechirasiz, yaxshi qiz, - dedi. - Malol kelmasa bir minut vaqtingizni bersangiz. Tashqariga chiqa qolaylik. Bu yerda gaplashadigan xoliroq joy yo'q ekan.

Ular oldinma-keyin yurib, poliklinikadan chiqishdi. Ko'chaning u yuzidagi kichik gulzorga o'tib, chinor tagidagi skameykaga o'tirishdi.

- Matlubaxon - dedi juvon. - Siz balki "bu notanish juvon nima qilib yuribdi", deb hayron bo'layotgandirsiz?

Matluba indamadi. Uning yuragidagi qo'rquv so'ngan, uning o'rnini allaqanday sovuq bir tuyg'u egallagan, chunki juvon nima maqsadda kelganini payqagan edi.

- Men... Samig'jonning opalari bo'laman, - dedi juvon jilmayib, jilmayganda oppoq tishlarining orasiga qo'yilgan nafis tilla

qoplama yaltillab ketdi.

- Men sizni... O'zimga singlimday yaqin olganim uchun keldim, Matlubaxon. Siz juda... sodda, yaxshi qiz ekansiz...

- Rahmat.

- Yo'q, o'lay agar yolg'on gapirsam! Siz menga juda yoqdingiz. Agar yoqmaganingizda, oq ko'ngil bir qiz ekaningizni bilmaganimda bu yerga kelib yurmas edim...

"Gaping bo'lsa rezinkaday cho'zavermay aytib qo'ya qolmaysanmi?" Matluba rangi o'chib, ko'zlarini olib qochdi. Juvon xo'rsindi.

- Ko'rib turibman, meni xushlamayapsiz. Siz Samig'jonni juda yaxshi ko'rsangiz kerak... Biroq oqibati nima bo'ladi? Yaxshiroq o'ylab ko'rdingizmi buni?

Matluba entikdi.

- Oqibat... nima bo'lishini ukangizdan so'rang!

- Ukamni qo'yib turing, Matlubaxon!

- Nega endi qo'yib turar ekanman?

- Chunki... hozirgi yigitlarni bilasiz. Ayniqsa Samig'jon. Shon-shuhratdan mast bo'lib, qizlarning xushomadlaridan boshi aylanib qolgan. Hali ko'rishsalarigiz aytib berar: armiyada bir kun ham xizmat qilmabdi. Ikki yil Okrug ofitserlar uyining fizkulKjtura komandasida voleybol o'ynab o'tkazibdi. Shaharma-shahar kezib yuribdi. Chet ellarga chiqib, bir dasta diplom olib, sport masteri bo'lib qaytibdi! Endi institutga kirmoqchi... Besh yil o'qisa, shaharma-shahar aylanib yursa! Yana chempionatlar, chet elga chiqishlar, shon-shuhrat, yo'lini poylagan jononlar!.. Siz... Siz soddagina bir qiz ekansiz...

Matluba ko'nglining bir chetida uning haq ekaniga iqror edi, lekin iqror bo'lgani uchun ham battar yondi.

- Undan ko'ra... sen ukamga munosib emassan deb qo'ya qoling! - dedi u lablari titrab.

Juvon boshidagi durrasini to'g'rilab kuldi.

- O, Matlubaxon, Matlubaxon! Yoshsiz-da, yosh! Men sizning kelajagingizni o'ylayapman!

- Boya aytdim-ku, kelajagam nima bo'lishini ukangizdan so'rang, deb!

- Men ham aytdim-ku, ukam hali turmushning achchiq-chuchugini tatib ko'rmagan tantiq bir yigit deb. U hozir aql bilan ish tutadigan ahvolda emas!

"Ha-a... kosa tagida nima kosa bor ekan-da! - Matlubaning qalbida sho'x tuyg'u javlon urdi. - Bundan chiqdi Samig'jon bilan gaplashgan. Samig'jon meni degan!.."

- Mayli-da! - dedi u keskin. - Nima qilsa ham o'zi qilsin! Siz aralashmang!

Juvon boshini chayqab xo'rsindi-da:

- Nechaga kirdingiz, Matlubaxon? - deb so'radi.

- Har nechuk, siz o'ylagandek qarib qolganim yo'q!

- Men ham shuning uchun so'radim-da, yoshingizni!- dedi juvon. - Samig'jon endi yigirma birga kirdi. Siz ko'p bo'lsa yigirmaga borgandirsiz... Hozir qaysi qiz o'z tengdoshiga turmushga chiqadi, Matlubaxon?

- Bundan chiqdi, sizningcha hozirgi qizlar chollarga tegar ekan-da!

- Cholga bo'lmasa ham, har holda, o'zidan o'n-o'n besh yosh katta odamga tegadi. Men hammani emas, aqlli qizlarni aytyapman! Matluba burnini jiyirdi.

- Aqlli qizlar, a? Ahmog'ingiz bordir bu yerda! O'ylaysizki, niyatingizni bilmaydi deb? Bu nasihatingizni o'sha ukangizga olib bermoqchi bo'lgan qayn-singillaringizga bering! Tushundingizmi?

- Tushundim! - juvon rangi o'chib o'rnidan turdi, ko'zlari allaqanday sovuq chaq nab:

- Kecha sizni ko'rganimda soddagina qiz ekan deb o'ylovdim. Endi qaragam... ichidan pishgan ekansiz! Ha, siz ukamga munosib emassiz! Uning kelajagi porloq! Hali dong'i butun dunyoga ketadi. Siz ukamga tegib, uning boshiga dardisar bo'lmoqchimisiz? Tegib bo'psiz!

Juvon buning hammasini tin olmasdan tez gapirdi-da, Matluba og'iz juftlaganicha bo'lmay, ko'chadagi olomonga qo'shilib ketdi.

Matluba hushiga kelganda juvonning allaqachon qorasi o'chgan edi.

Matluba avval o'ksib, ko'ziga milt-milt yosh oldi, keyin o'pkasini bosib, o'zidan g'ijindi, dilini chulg'ab olgan alam qishloq

qizlariga xos bo'lakcha bir o'jarlik bilan almashdi:

"Yo'q, men ukangga dardisar bo'lmoqchi emasman. Boshda men emas, ukang menga yopishgan. Yo'q, chuchvarani xom sanabsan! Samig'jondan ayirib bo'psan meni!"

Matluba sumkasidan mittigina oynasini olib, to'zg'igan sochlarini tuzatdi, yuzlari lovullab yongan muloyim qizchanning aksiga qarab, ko'z yoshi aralash jilmaydi: "Cholga teg deydi-ya! Hammani o'zingdek ko'rasanda!.. Kerak bo'lsa... O'sha qaynsingilliringni cholga ber!.. Ahmog'ing yo'q bu yerda!.."

* * *

Samig'jon aytgan joyida, bir mahallar voleybol maydoni bo'lgan, hozir esa o'rtasiga katta fontan o'rnatilgan gulzorning atrofiga aylanib yurardi.

Egnida yengsiz guldor finka, oyog'ida ko'zgudek yaltillagan uchi bigiz tufli, to'zg'igan qalin sochlari o'ziga yarashib tushgan.

Samig'jon Matlubaga aeroportdagidan ham xushsurat ko'rindi-yu, negadir yana ko'ziga yosh keldi.

Samig'jon uni ko'rib, tez yurib keldi-da, qo'ltig'idan olib, chetrokdagi skameykaga boshladi. Skameykada mushtdekkina bir kampir kolyaskada nevarasini o'ynatib o'tirar edi.

Samig'jon Matlubani qo'ltiqlab olganicha kampirning yoniga o'tirdi.

- Yarim soat kuttirding. Burun bunaqa odating yo'q edi-ku?

- Biz ikki yil kutganda siz yarim soat kutsangiz nima bo'пти?

- Ha-a? Balosan-ku! Biru nolKj! - Samig'jon shunday deb kuldi-da, to'satdan qizni quchoqlab yuzidan, lablaridan, bo'ynidan o'pa boshladi.

Uning olovli bo'sasidan nafasi qaytib vujudidan o't chiqib ketgan Matluba, kampir o'rnidan turganini ko'rib, hushiga keldi, qattiq talpinib, Samig'jonning quchog'idan chiqdi.

- Voy, nima qilyapsiz? Uyalmaysizmi odamlardan? - dedi hansirab.

- Be! Kimdan? Ana u kampirdan uyalamizmi? U ham rosa o'pishgandir yoshligida! - Samig'jon ko'zlari o't chaq nab, Matlubaga yaqinroq surilib o'tirdi. Matluba uning yana o'pishga chog'lanayotganini ko'rib, skameykaning chetiga surildi. Samig'jon

xiyobondagi qiz-yigitlar kulimsirab qarashayotganini ko'rib qovog'ini soldi.

- Ana xolos! Odamlar mening o'pichlarimdan emas, sening mana shu qilig'ingdan kulishyapti! - dedi u. - Shu odatlaring sira qolmadi-qolmadi-da!

- Odatimga nima bo'пти? Bo'lmasa sizga... uchragan joyda o'pib ketaveradigan tekin qizni topibsiz-da!

- Ie, bu nima deganing? - dedi Samig'jon.

- O'zingizni go'llikka solmang! - dedi Matluba keskin. - Agar meni desangiz oldin... oldin ZAGSdan o'ting, keyin bilganingizni qiling!

- ZAGSdan o'ting! - Samig'jon ko'zlarini lo'q qildi, keyin birdan xoholab kulib yubordi.

"Bundan chiqdi... opaxonlarining gapi to'g'ri ekan-da!" - Matluba rangida qoni qochib, entikdi.

- Nega kulasiz?

- O'zi kuladigan gap qilyapsan-da!

"Yaxshi ko'rsa nega uylangisi kelmaydi? Nega?" - dedi Matluba ichida. U bunga sira tushunolmas, Samig'jon esa hamon xoholab kulardi.

- Sichqonga o'lim, mushukka o'yin. Siz meni qo'g'irchoqday o'ynatib, bir kun tashlab ketmoqchisiz!

- Qiziqsan-a! Hozirgi zamonda kim ZAGSni o'ylaydi? Bir-birini yaxshi ko'rgandan keyin...

- Yaxshi ko'rsangiz... - Matluba "to'y qiling, uylaning!" demoqchi bo'ldi-yu, iymandi.

- Yaxshi ko'rsangiz... nega ZAGSdan o'tishdan qo'rqasiz?

- To'xta! Axir sen... axir biz...

Samig'jon: "axir biz bir-birimizni sevamiz-ku!" demoqchi edi, lekin "sevgi" so'zi unga chuchmal ko'rinib, dudug'lanib qoldi, so'ng yuzi burishib: - Axir sen meni... yaxshi ko'rsan-ku! - deb xitob qildi.

- Siz-chi? - dedi Matluba. Samig'jon asabiylashib yelkasini uchirdi.

- Menga nima bo'пти? Axir... bir-birimizni yaxshi ko'rsak bo'ldi-da! O'ynab qolaylik... Boshqasi bo'laverar axir!.. Nahot shaharga kelib hech narsani o'rganmagan bo'lsang? Men seni... tuppa-tuzuk bo'lib qolgandirsan, deb o'ylovdim!

- Men siz aytgan tuppa-tuzuklardan emasman! - dedi Matluba. - Bo'lmayman. Bo'lolmayman ham.

- Agar men o'rgatsam-chi?

- Rahmat!

To'satdan Samig'jon qizning qo'lidan "shap" ushlab o'rnidan turg'azdi.

- Bo'ldi! Yur, bir joyga boramiz! Matluba unga hadiksirab qaradi:

- Qayoqqa?

- Bir o'rtog'im chaqirgan. Jinday ziyofat bo'ladi. Mening yor-birodarlarim bilan tanishasanmi, yo'qmi?- dedi Samig'jon kulib: - Yo ZAGSdan o'tmaguncha tanishmaysanmiB ?

Matluba indamay park darvozasiga tomon yo'naldi. Samig'jon parkdan chiqishi bilanoq besh panjasini ko'rsatib, (bu uning "besh so'm beraman" degani edi) duch kelgan birinchi mashinani to'xtatdi.

- Chilonzorga.

- O'tiringlar!

Mashina "gazik" edi. Samig'jon Matlubani, orqa o'rindiqqa chiqarib, o'zi yoniga o'tirdi-yu, mashina qo'zg'alishi bilan yana boyagiday mahkam quchoqlab oldi. Matluba uning issiq lablaridan labini olib qocharkan, goh o'zini ko'rib ko'rmaganlikka olib o'tirgan shofyordan uyalar, goh boradigan joylarini o'ylab vahima bosar, lekin shunday bo'lsa ham Samig'jonni siltab tashlashga jur'at etolmas, chunki uning "qishloqi" deb kulishidan qo'rqar edi.

Mashina uzoq yurdi. Matluba Chilonzorga borgan bo'lsa ham hech qachon savdo markazidan nariga o'tmagan edi, shuning uchun ham nazarida, dunyoning bir chetiga borib qolganday tuyuldi. Nihoyat Samig'jon "keldik" deb mashinani to'xtatdi-da, sakrab tushib Matlubaga qo'lini cho'zdi.

Ular katta ko'chaning muyulishiga tushgan, ko'chaning ikki yuzida egizak bolalarday bir-biriga o'xshagan to'rt qavatli binolar soldatlarday saf tortib turardi.

Samig'jon Matlubani qo'litiqlab, ko'chaning chap yuzidagi hovliga boshlarkan:

- Sal qovog'ingni och, Matlub! - dedi yolvorib. - Xuddi mendan qo'rqayotganga o'xshaysan, a?

- Yo'q, o'zim...

- Shunday chiroyli qiz!.. Hayronman: kiyinishing, yurish-turishing joyida-yu, qiliqlaring... Ke, qo'y, zamonaviy qizlarga o'xshagin, Matlub!

- O'xshay olmasam-chi?

- Juda o'xshab turibsan-da! Faqat... qovog'ingni och! Qani bir jilmaygin. Yana!..

Samig'jonning muloyim kulib gapirishi, ayniqsa "Matlub", deb erkalab chaqirishi qizga u bilan ilk bor uchrashgan chog'larini, yigitning allaqanday beg'ubor sho'xliliklari, qizlarni kuldirish uchun yong'oq tepasida "Tarzan" bo'lib shoxdan-shoxga sakrab uchishlarini eslatdi. Ko'z oldiga suyuqli qishlog'i, tog' etagidagi qalin yong'oqzorlar keldi-yu, yuragi iliq mehrga to'lib, beixtiyor jilmaydi.

- Ha, bormisan? Mana endi men yaxshi ko'rgan Matlubga o'xshading! - dedi Samig'jon.

Ular arining uyasiday g'uj-g'uj bolalarga to'la hovlidan o'tib, qarshidagi uyning ikkinchi qavatiga chiqishdi. Samig'jon "34" deb yozib qo'yilgan eshikning tugmasini bosdi. Eshik ochilib, ostonada bo'ynidagi galstugi bir tomonga qiyshayib, siyrak malla sochlari to'zg'ib ketgan pakana xomsemizgina bir yigit paydo bo'ldi. U shirakayf ko'zlarini Matlubaga tikib ishshaydi:

- E, bormisanlar, olamda? Qani, xonim, marhamat qilsinlar! - Yigit Matlubaning qo'ltig'idan olmoqchi bo'lib qo'lini cho'zdi,

Matluba xuddi yosh boladay hurkib, Samig'jonning orqasiga yashirindi. Uni xom-semiz yigitning mastona harakatigina emas, ichkaridan eshitilayotgan chinqiroq muzika bilan qizlarning qahqahasi, ayniqsa yo'lakni to'ldirgan pag'a-pag'a tamaki tutuni-yu, allaqanday qo'lansa hid seskantirib yuborgan edi.

Pakana yigitning xuddi bo'yalganday qip-qizil, qalin lablarida g'alati tabassum jilva qildi:

- Ie, ha, namuncha cho'chiysiz, xonim? Bo'ri emasmizki, yeb qo'ysak! - Yigit gapini tugatmagan ham edi, yo'lakda u kuni

Samig'jonni kutgani aeroportga chiqqan ikki qiz ko'rindi. Qizlar Matlubaga "salom" degan ma'noda bosh irg'ashdi-da, Samig'jonni qo'litiqlashib ichkariga boshlashdi.

- Sizdaqa kavalerdan o'rgildik! - Kutaverib ko'zimiz to'rt bo'ldi-ku, o'rtoq Matqobulov?

8 Kitoblar Olami | Sever.UZ | Uzsmart.UZ

Samig'jon qizlarni ko'rganda Matluba esidan chiqqanday, xushnud kulib ichkariga kirib ketdi.

- Qani, xonim! - pakana yigit, qiyshayib qolgan galstugini to'g'rilab, Matlubaning bilagidan ushladi.

Matluba to'satdan qishlokda eshittan vahimali gaplari, mana shunaqa ziyofatlaru bu ziyofatlarda bo'ladigan behayoliklar haqidagi "mish-mish"lar esiga tushib:

- Yo'q, yo'q, kirmayman! - deb baqirdi-da, qo'lini tortib olib, zinadan pastga otildi. U birinchi qavatga tushganida orqadan haligi yigitning:

- "Hoy, Samig'jon! Tutib kelgan kiyiging qochib ketdi, og'ayni!" degan ovozini eshitdi. Samig'jon uni katta ko'chaga chiqqanida quvib yetib, qo'lidan ushladi:

- To'xta? Qayoqqa qochyapsan? Nima bo'ldi senga?

- Hech nima! - Matluba qo'lini tortib olib, uning yuziga g'azab bilan tikildi. - Qayoqqa olib keldingiz?

- Qayoqqa bo'lardi? Og'aynimnikiga keldik.

- O'rgildim bunaqa og'ayningizdan. Men koptok emasmani, og'ayningizga oshirsangiz!- Matluba shartta burilib ketmoqchi edi, Samig'jon ushlab qoldi.

- Shoshma-shoshma, nimalar deyapsan o'zi? Nahot hazilni tushunmasang?! Axir og'aynimning xotini bor-ku!.. Bu juvonlarning bittasi o'shaning xotini-ku!..

Matluba yana ko'zlari charaqlab ketdi.

- Xotini bo'lsa... nega menga osiladi? Siz ham yaxshisiz! Meni xomsemiz og'ayningizga tashlab, uning xotini bilan... qo'ltiqlashib...

Matluba gapirolmay yuzini kaftlari orasiga yashirdi. Samig'jon uni yelkasidan quchoqlab, kuldi.

- Shu ham gap bo'ldi-yu! Bular juda yaxshi, juda oq ko'ngil, odamlar, axir!... Sen... qanaqasan o'zi?

- Mayli, men shunaqaman! - dedi Matluba iztirob bilan. - Ulardaqa bo'lolmayman! Bo'lishni xohlamayman. Tushudingizmi?

Samig'jon yo'lovchilar qiziqsinib qarayotganini ko'rib, Matlubani chetta tortdi.

Qizning xatti-harakatlari boya uning kulgisini qistatgan bo'lsa, endi g'ashiga tega boshladi. Ayni zamonda qizning so'zlarida, allaqanday ichki bir dard aks etib turgan ma'sum chehrasida, yosh bilan pardalangan katta qora ko'zlarida bo'lakcha bir poklik va samimiyat bor edi. Samig'jon bu samimiyatni sezar, sezgani uchun hazilga burishga urinardi.

- Bundan chiqdi... to'y bo'lmaguncha ko'rishmas ekanmiz-da!

- Nega kulasiz? Yaxshi ko'rsangiz... nega qo'rqsiz?

Samig'jonning yuzidan iztirob aks etdi.

- Haliyam qo'rqayotganim yo'q. Lekin... kimga kerak shu ish? Men hali o'qiyman, axir!

- O'qisangiz nima qipti? - dedi Matluba. - Siz o'qiyasiz, men ishlayman. Sizga yordam beraman.

Matluba: "Jonim bilan xizmatlaringizni qilaman!" demoqchi bo'ldi-yu, Samig'jon g'alati kulimsiraganini ko'rib, labini tishladi.

Ko'nglida esa uning "xo'p" deyishini iltijo qilar, agar u "xo'p" desa chindan ham uning vafodor yori, sodiq do'sti bo'lishga qasamyod qilardi...

Samig'jon aftini bujmaytirib:

- To'y, uy-ro'zg'or, qozon-tovoq, bola-chaqa! Voy-dod! - deb kuldi.

Matluba boshini egdi, qo'rqib bo'lsa ham o'jarlik bilan: - Voydod bo'lsa... men ham bunday yurolmayman, - dedi.

- Bo'lmasa kutar ekansan-da! - dedi Samig'jon,- Besh yilga chidaysanmi?

- Mayli, kutaman!

- Qarib qolasan-ku! - Samig'jon bu gapni aytishga aytib qo'yib, darrov tilini tishladi. Chunki Matluba to'satdan rangi o'chib, lablari piriqib ketdi.

- Qarib qolishimdan qo'rqsangiz... atrofingizda parvona bo'lib yurganlar bilan bo'lavering! Institutni bitirib, mashhur bo'lganingizda uylanasiz!

Matluba shunday dedi-da, o'zini katta ko'chaga otdi. U yoqdan bu yoqqa g'izillab o'tayotgan mashinalarning biri tormozini g'ichirlatib to'xtadi, ikkinchisi chetga burilaman, deb ariqqa qiyshayib qoldi. Matluba esa ko'ziga hech narsa ko'rinmay, ko'chadan o'tdi-da, trotuardagi olomonga qo'shilib ketdi...

Samig'jon bir lahza qizning ketidan tikilib turdi, keyin qo'lini bir siltab, orqasiga qaytdi.

* * *

Hozir olti yildan keyin, o'shanda Samig'jonga aytgan gaplari, darhol "ZAGSdan o'tasan" deb, oyoq tirab turib olganlari Matlubaning o'ziga ham g'alati tuyuladi, buni har eslaganida uyatdan yuzlari burishib ketadi. Lekin sodda qishloq qizi, u o'sha kecha Samig'jon bilan aloqani uzib, to'g'ri qilganiga amin edi. Tong otguncha mijja qoqmay, qorong'ida shiftga tikilib yotarkan, Matluba o'shanda yana bir narsani ko'ngliga qattiq tugdi: o'qishi kerak! Chunki nazdida, Samig'jon ham, opasi ham uni shunchaki bir hamshira deb o'ylaganlari uchun nazarga ilishmaganday tuyuldi. Agar u institutda o'qiganida ular ham boshqacha muomala qilishar edi!.. Shuning uchun ham qishloqi bir o'jarlik bilan: "Agar boshimga tosh yog'sa ham o'qiyman, kirish imtihonlaridan surunkasiga o'n yil yiqilsam ham o'qiyman!" deb o'ziga o'zi so'z berdi.

Samig'jon bu voqeadan keyin ham bir-ikki marta Matlubaxonni izlab poliklinikaga keldi. Lekin Matluba uning oldiga chiqmadi. U chiqmaslikka chiqmas edi-yu keyin bir necha kungacha hech qayoqqa sig'may, pushaymon chekib yurardi. Umuman, Samig'jondan ko'nglini uzishga qattiq ahd qilsa ham uni zimdan kuzatishda davom etar, gazetalarda suratlar chiqsa qirqib olar, u hakdagi maqolalarni qayta-qayta o'qir, shunday paytlarda dugonalariga bildirmay xilvatda yig'lab ko'nglini bo'shatar edi. Bir kun - unda Matluba ToshMIning ikkinchi kursida o'qir edi, - mediklar bilan fizkulKjTurachilarning voleybol bo'yicha o'rtoqlik uchrashuvi bo'ldi. Uchrashuvda Samig'jon ham qatnashdi.

Matluba Samig'jon ko'rib qolishidan qo'rqib, ham shuni istab, o'yinni boshdan oxirigacha tomosha qildi.

FizkulKjTurachilar uchrashuvni uchu bir hisobi bilan yutdilar. Uyinining oxirida fizkulKjTurachilar Samig'jonni osmonga otib, tabriklashdi. Uni tabriklashib, atrofida girgitton bo'lganlar orasida qizlar ko'p edi. Buni ko'rgan Matluba maydondan sekin chiqib ketdi.

Negadir ko'ngli vayron bo'lgan Matluba, katta ko'chada ma'yus borarkan, to'satdan uning yoniga "Volga" kelib to'xtadi-da, Samig'jonning "Matlub" degan tanish ovozi eshitildi.

Matluba yuragi shig' etib, yalt etib qaradi, qaradi-yu, mashina to'la qizlarni ko'rib, o'zini yana olomon orasiga urdi.

Oxirgi safar Matluba Samig'jonni beshinchi kurs imtihonlarini topshirib, praktikaga ketayotganida ko'rdi. Bir kun kechqurun so'nggi imtihondan qutulgan Matluba xurram kulib, yotoqxonasiga kirgan edi, qo'shni xonada turadigan bir qiz yugurib kirdi:

- Sizni bir yigit chaqiryapti! Ja ketvorgan yigit!

Matluba darrov sezdi: Samig'jon! Samig'jon hovlida papiros chekib turardi. Matlubani ko'rganda oftobda qoraygan shiddatli yuzida kinoyali tabassum qilva qildi.

- Mana, bir qoshiq qonimizdan kecharmikansiz, deb keldik, Matlubaxon!

Matluba unga yaqinroq bordi-yu, seskanib ketdi: Samig'jon oyoqda zo'rg'a turardi!.. Galstugi bir tomonga qiyshayib qolgan, ko'zlari qizarib ketgan, lab-lunji osilgan...

Matluba vujudi zir titrab orqaga tisarildi.

- To'xta, nega qochyapsan, Matlub! - dedi Samig'jon. - Mana, xohlasang ZAGS dan o'tamiz. Agar sen uchun mening yuragimdan ZAGS qog'ozi ortiq bo'lsa, marhamat, unga ham tayyormiz!

U Matlubaga yaqinlashmoqchi bo'lib bir-ikki qadam tashlagandi, qoqilib ketib, akatsiyani ushlab qoldi.

Matluba qayrilib ham qaramadi. U yotoqqa kirdi-da, o'zini karavotga tashlab yig'lab yubordi.

Shu-shu Samig'jon qaytib kelmadi. Ehtimol o'shanda mast bo'lsa ham Matlubadan ranjigandir. Undan ranjimagan, ko'ngli qolmagan kim bor o'zi? Bittayu bitta singlisi Mastura bo'lsa... uni ham yig'latdi! Bultur institutni bitirib, qishloqqa kelgandan beri qancha joydan sovchi keldi - hammasini qaytardi, hammasini ranjitdi. Yigitlar uni kibor deyishadi, ba'zilar hatto bemehr, toshbag'ir qiz deb o'ylaydi. Balki Samig'jon ham shu xayolga borgandir? Matluba bo'lsa... Koshkiydi Samig'jon yana bir marta qidirib kelsa, kelib bir og'izgina iliq so'z aytsa... nimalar qilmas edi Matluba?.. Hijron dudida laxcha cho'g' bo'lgan yuragi yoshlik ehtirosi, qizlik mehr-muhabbati - hamma-hammasini unga ikki qo'llab tutmasmidi! Uning sadoqatli yori, hamdard do'sti, sirdosh o'rtog'i bo'lmasmidi? Bu g'urur bu, alamlarni esidan chiqarib, bir umr "cho'risi" bo'lmasmidi?..

Koshkiydi odamlar buni bilishsa! U ham tirik jon ekanini, yoshlikda qo'msagan beg'ubor, pok muhabbat orzusida yonib bitganini, qonida ko'pirgan ehtirosini jilovlay-jilovlay charchaganini, oldin Samig'jonni pushaymon qildirib, keyin uning misoli bir cho'risi bo'lish niyatida adoyi-tamom bo'lganini tushunishsa!..

Yo'q, hech kim buni bilmaydi, hamma uni "dimog'dor" bir qiz deb o'ylaydi.

Matluba chuqur xo'rsinib o'rnidan turdi, pastda, qorong'i jarlikda shovillab oqayotgan daryoga quloq solganicha, bir-bir bosib orqaga qaytdi.

Mastura boshiga budilKjnkniki qo'qib, divanda g'ujanak bo'lib uxlab yotar, yig'lagan bo'lsa kerak, qovoqlari shishgan, sochlari yostiqa yopishib qolgan edi. Matluba yuragiga quyulib kelgan opalik mehridan ko'ngli erib, singlisining ma'sum chehrasiga, nam kipriklariga tikilib, birpas turdi, so'ng allamahol bo'lib qolsa ham, mashina so'ragani sanatoriy direktorining uyiga ketdi.

Opa-singil sanatoriyning almisoqdan qolgan taraqqat "gazigi" da yo'lga chiqqanlarida qorli cho'qqilar usti endigina oqara boshlagan, lekin dara hali zim-ziyo, tog' bag'ridagi bog'lar qorayib ko'rinar, soyning shovullashi allaqanday vahimali tuyulardi. Ular barvaqt yo'lga chiqib yaxshi qilishgan ekan, pachoq mashina goh radiatori qaynab, goh motori o'chib, shaharga soat to'qqizdan oshganda kirib borishdi.

Qishloqdan ikkilanmay chiqqan Matluba shaharga yaqinlashgan sari hayajoni ortib, talmovsiray boshladi. Agar yonida Mastura gunohkor boladay mung'ayib o'tirmaganda, balki yarim yo'ldan qaytib ketar edi.

U institut binosi ko'rinishi bilanoq mashinani to'xtatib, shofyorga javob berdi, sochini, kiyimlarini tuzatarkan, hayajonini yashirish uchun jo'rttaga dag'al ovoza:

- Qani, boshla! - dedi singlisiga. - Men bilmasam, qabul komissiyalaring qayoqda-yu, o'rtoq Matqobulov qayoqdalar?

Mastura oldinga o'tdi. Uning ketidan borayotgan Matluba institut oldidagi xiyobonlarda yurgan to'p-to'p qiz-yigitlarni ko'rib, beixtiyor to'xtadi.

- Qayoqqa chopasan? Matqobulov keladigan vaqt bo'ldimi o'zi?

- Kelgan bo'lishlari kerak. Soat ikkida mandat komissiyasi. Hamma ish o'sha kishining qo'llaridan o'tadi-ku, axir! - Mastura ko'zlari jovdirab bir opasiga, bir institut tomonga qaradi-yu, birdan chehrasi yorishib ketdi.

- Ana, keptilar! U yoqqa emas, bu yoqqa qarang. Ko'rdingizmi, qizlar bilan gaplashib turibdilar-ku!..

Matluba rangi o'chib, singlisi ko'rsatgan tomonga qaradi. Samig'jon qo'lida shlyapa, terakka suyanib, bir guruh qizlar bilan chaqchaqlashib turardi. Uzoqdan uning chehrasi aniq ko'rinmas, faqat oppoq tishlari yiltirar, lekin Matlubaning nazarida u hech o'zgarmagan, aksincha, yana ham yasharib ketganday tuyuldi. Kutilmaganda Matlubaning esiga Samig'jonning bir mahallar kulib aytgan gaplari tushdi:

- Kutsang mayli-yu, lekin... qarib qolasanda!.."

- O'sha kishi, - dedi Mastura. - Tanimadingizmi?

- Tanidim, - Matluba quruqshab qolgan lablarini yaladi. - Tanidimu biroq... meni kechir, Mastur, men bu odam bilan uchrasholmayman! Keyin... bir kun hammasini aytib beraman. Kechir, jonginam! - Matluba singlisini quchoqlab yuzidan o'pgan bo'ldi-da, Samig'jon ko'rib qolishidan qo'rqib, ariq bo'yidagi daraxtlarni panalaganicha chopib ketdi.

Mastura qult etib yutinib institutga qarab ketdi. U Samig'jonga uchrashmasdan sekin o'tib ketmoqchi edi, lekin eshikka borganida Matqobulov ko'rib qolib, qizlar davrasidan chiqdi.

- Ha, puchuq, qayoqlarda yuribsan? - dedi u kulib.- Kecha izlab topolmadim.

Mastura boshini xam qilib, tuflisining uchi bilan yer chiza boshladi.

- Men kecha... qishloqqa boruvdim.

- Shunaqami? - dedi Samig'jon. - Qalay, opangni ko'rdingmi?

- Ko'rdim. Opamlar... hozir sho'tta edilar... Samig'jon birdan rangi o'zgarib, atrofiga olazarak bo'lib qaradi.

- Qani? Qayoqda?

Samig'jonning yuzida aks etgan hayajon, ovoqidagi titroq misoli bir nur bo'ldi-yu, Masturaning ko'nglini qorong'i qilib turgan allaqanday shubhalarni to'zg'itib yubordi. U to'satdan hamma narsaga tushunib, sekin xo'rsindi.

- Opam... ketib qoldilar. Sizni ko'rdilaru ketib qoldilar...

- Nega? - dedi Samig'jon. - Nega keldi-yu, ketdi?

- Bilmasam...

- Tavba! - Samig'jon bo'g'ilib ketayotganday bo'lib tomog'ini siladi so'ng:

- Eh, Matlub! Matlub! - deb bosh chayqadi-da, miyig'ida kulimsiradi. - Opang... Haliyam o'sha-o'sha ekanda a?

This is not registered version of TotalDocConverter

... Hozir esa, bitta yulda, uzoqqa, mana parkning eng xilvat joyida bir o'zi o'tirardi. U o'zi bilan o'zi olishar edi: "Hozir qilgan ishi to'g'ri bo'ldimi, yo'qmi? Masturaga nisbatan, bittayu-bitta singlisiga nisbatan yaxshi qilmadi, albatta. Lekin hozir Samig'jon bilan uchrashganda nima derdi? O'shanda gapingizga kirmay ahmoqlik qilgan ekanman, mana endi pushaymon bo'lib keldim, deydimi?"

- Yo'q, uchrashmaganim yaxshi bo'ldi! - derdi Matluba. Lekin ko'zlarini park darvozasidan uzolmas, qayoqqa ketganini singlisiga aytmaganini unutib, Samig'jon izlab kelishini orziqib kutar, olisda unga o'xshagan yigit ko'rinsa yuragi o'ynab ketardi. Kelayotgan yigit Samig'jon emasligiga ishongach, ko'ziga milt-milt yosh olardi.

Toshkent, 1966 yil

"Qaydasan, Moriko" kitobidan olindi ("Sharq", Toshkent 2002).